

УДК 027.7(477)

DOI 10.32461/2409-9805.4.2025.351579

Цитування:

Ніколайчук А. П. «Третє місце» як стратегія розвитку публічних бібліотек України в умовах війни. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2025. № 4. С. 37–42.

Nikolaychuk A. (2025). «Third Place» as a Strategy for the Development of Public Libraries in Ukraine in War Conditions. *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 37–42 [in Ukrainian].

Ніколайчук Антон Петрович,
аспірант Київського національного
університету культури і мистецтв
<https://orcid.org/0009-0008-9439-4245>
antiknik7@gmail.com

«ТРЕТЄ МІСЦЕ» ЯК СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Мета статті – показати, що публічна бібліотека як «третє місце» в умовах війни виконує стратегічну роль як у формуванні нових векторів розвитку бібліотечної справи, так і у збереженні соціокультурної тканини українського суспільства. **Методологія дослідження** ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує бібліотекознавчий, соціокультурний та просторово-комунікативний аналіз. Застосовано методи теоретичного аналізу й узагальнення наукових джерел щодо концепції бібліотеки як «третього місця»; для осмислення трансформацій соціокультурної ролі бібліотек використано системний підхід, який дозволяє розглядати бібліотеку як елемент локальної спільноти та інфраструктури соціокультурної резильєнтності. **Наукова новизна** дослідження. Уперше концепцію «третього місця» застосовано до аналізу діяльності публічних бібліотек у контексті воєнних викликів та кризових трансформацій; уточнено зміст поняття «бібліотека як третє місце» з урахуванням функцій безпеки, психологічної підтримки та соціокультурної резильєнтності. **Висновки.** Концепція бібліотеки як «третього місця» в умовах війни набуває якісно нового змісту та виходить за межі традиційних уявлень про соціокультурні функції бібліотек. Воєнний контекст трансформує публічну бібліотеку з переважно інформаційної інституції у багатовимірний публічний простір, здатний реагувати на гуманітарні, психосоціальні та культурні виклики. Реалізація моделі «третього місця» забезпечує публічним бібліотекам підвищену адаптивність і стійкість у кризових умовах, сприяючи збереженню соціальної згуртованості, підтримці локальних спільнот і формуванню довіри. Бібліотеки виступають важливими елементами інфраструктури культурної та інформаційної безпеки, поєднуючи збереження культурної спадщини з активною участю в процесах соціальної взаємодії та ідентифікації. Через інтеграцію гуманітарних, комунікативних і культурно-ідентифікаційних практик публічні бібліотеки відіграють значну роль у підтримці соціокультурної резильєнтності українського суспільства. Їхня діяльність сприяє відновленню відчуття стабільності та нормальності повсякденного життя навіть в умовах тривалої війни.

Ключові слова: публічна бібліотека, «третє місце», війна, резильєнтність, соціальна згуртованість, культурна безпека.

Nikolaychuk Anton,
PhD Student,
Kyiv National University of Culture and Arts

«THIRD PLACE» AS A STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF PUBLIC LIBRARIES IN UKRAINE IN WAR CONDITIONS

The purpose of the article is to show that the public library as a “third place” in wartime conditions plays a strategic role both in the formation of new vectors of library development and in preserving the socio-cultural fabric of Ukrainian society. **The research methodology** is based on an interdisciplinary approach that combines library science, socio-cultural, and spatial-communicative analysis. Methods of theoretical analysis and generalization of scientific sources on the concept of the library as a “third place” were applied;

to understand the transformations of the socio-cultural role of libraries, a systematic approach was used, which allows considering the library as an element of the local community and the infrastructure of socio-cultural resilience. **Scientific novelty of the study.** For the first time, the concept of the "third place" was applied to the analysis of the activities of public libraries in the context of war challenges and crisis transformations; the content of the concept of "library as a third place" was clarified, taking into account the functions of security, psychological support, and socio-cultural resilience. **Conclusions.** The concept of the library as a "third place" in wartime conditions acquires a qualitatively new meaning and goes beyond traditional ideas about the socio-cultural functions of libraries. The war context transforms the public library from a predominantly information institution into a multidimensional public space capable of responding to humanitarian, psychosocial and cultural challenges. The implementation of the "third place" model provides public libraries with increased adaptability and resilience in crisis conditions, contributing to the preservation of social cohesion, support of local communities and the formation of trust. Libraries act as important elements of the infrastructure of cultural and information security, combining the preservation of cultural heritage with active participation in the processes of social interaction and identification. Through the integration of humanitarian, communicative and cultural-identification practices, public libraries play a significant role in supporting the socio-cultural resilience of Ukrainian society. Their activities contribute to the restoration of a sense of stability and normality of everyday life even in the face of prolonged war.

Keywords: public library, "third place", war, resilience, social cohesion, cultural security.

Актуальність теми дослідження. Повномасштабна війна стала для бібліотек України екзистенційним викликом. Руйнування інфраструктури, вимушена міграція населення, скорочення фінансування та постійна небезпека поставили під сумнів доцільність традиційних функцій і послуг бібліотечних установ. Водночас саме в умовах війни, перетворюючись на багатофункціональні соціокультурні простори, бібліотеки продемонстрували здатність не лише до швидкої адаптації, а й до набуття нових аспектів діяльності.

У цьому контексті особливої актуальності набуває запропонована Р. Олденбургом концепція «третього місця». Адже саме вона описує публічні простори поза домом і роботою, які сприяють комунікації, довірі та відчуттю стабільності, що особливо актуально в умовах виживання спільноти в кризових умовах.

Війна актуалізувала суспільний запит на безпечні публічні простори, соціальну підтримку, культурну стабільність і доступ до достовірної інформації. У цих умовах концепція «третього місця» дозволяє розглядати бібліотеку не лише як інформаційну установу, а як простір соціальної взаємодії, психологічної підтримки та соціокультурної резилієнтності. Як зазначає З. Велагіч, ідея бібліотеки як «третього простору» не є випадковим продуктом сучасних трансформацій, а має глибоке історичне підґрунтя, пов'язане з еволюцією бібліотеки як соціального інституту, орієнтованого на спільноту, комунікацію та участь громадян у житті суспільства. У різні історичні періоди бібліотека виконувала функції простору зустрічей, обміну ідеями та формування колективної ідентичності, що дозволяє розглядати концепцію «третього простору» як логічне продовження її соціальної місії [17, 29–43].

Аналіз досліджень і публікацій. У зарубіжній та вітчизняній науці накопичено значний масив публікацій про бібліотеки як «третє місце». Так, дисертаційна праця Р. Гамільтон-Ніксон присвячена аналізу академічних бібліотек як «третього місця» на прикладі Університету Йоганнесбурга. Авторка досліджує просторову трансформацію бібліотечних навчальних середовищ у відповідь на зміну освітніх практик, цифровізацію та зростання потреб у колективному й неформальному навчанні. Робота акцентує на взаємозв'язку між архітектурними рішеннями, організацією простору та користувацьким досвідом. Доведено, що модель бібліотеки як третього місця сприяє підвищенню залучення студентів і формуванню академічної спільноти [11]. Н. Гребович-Лендо досліджує впровадження концепції «третього простору» в бібліотеках закладів вищої освіти. Обґрунтовується, що реалізація концепції сприяє підвищенню академічної успішності, залученню користувачів і формуванню спільнот у межах університету [16]. У статті Х. Галло-Леон здійснено критичний аналіз концепції бібліотеки як «третього місця» з позицій сучасної бібліотечно-інформаційної науки. Автор розглядає як переваги, так і обмеження цієї моделі, звертаючи увагу на ризики спрощеного або некритичного її впровадження в бібліотечну практику. Стаття має важливе теоретичне значення для переосмислення ролі бібліотек як соціально-комунікативних просторів [10].

У статті української дослідниці Т. Вилегжаниної проаналізовано роль публічної бібліотеки як «третього місця» в структурі громадського простору. Наголошується, що бібліотека як третє місце сприяє зміцненню соціального капіталу та підвищенню якості життя громади [3]. У публікації

С. Кравченко розглядаються сучасні трансформації бібліотечного простору крізь призму концепції «третього місця». Автор аналізує зміну ролі бібліотеки від традиційного інформаційного закладу до багатофункціонального простору соціальної взаємодії, навчання та культурної комунікації. Окреслюються нові виклики та можливості для бібліотек в умовах цифровізації і суспільних змін, підкреслюється значення відкритості, гнучкості та орієнтації на користувача [3]. Інформаційний бюлетень колективу дослідників «Бібліотека як «третє місце» [1] присвячений осмисленню концепції бібліотеки як «третього місця» у контексті розвитку публічних бібліотек України. У виданні розглядаються теоретичні засади поняття «третє місце», його значення для формування відкритого громадського простору та активізації локальних спільнот. Особливу увагу приділено практичним прикладам трансформації бібліотек у соціально-комунікативні та культурні центри, орієнтовані на потреби громади. Матеріал має прикладний характер і може бути використаний у стратегічному плануванні бібліотечної діяльності [1].

Незважаючи на наявність досліджень концепції «третього місця» у бібліотекознавстві, воєнний контекст її реалізації залишається недостатньо осмисленим у вітчизняній науці. Переважна більшість наукових робіт розглядає бібліотеку як «третє місце» в умовах стабільного суспільства, тоді як досвід українських бібліотек під час війни потребує окремого аналізу.

Мета статті – показати, що публічна бібліотека як «третє місце» в умовах війни виконує стратегічну роль як у формуванні нових векторів розвитку бібліотечної справи, так і у збереженні соціокультурної тканини українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Поняття «третє місце» охоплює простори, які є нейтральними, доступними, відкритими для різних соціальних груп і не вимагають формальної належності. Їхніми ключовими ознаками є неієрархічність, регулярність відвідування, неформальна комунікація та відчуття приналежності.

Публічна бібліотека органічно відповідає цим критеріям: вона є безкоштовною, інклюзивною, орієнтованою на знання і діалог. Адже сучасні бібліотеки поступово перетворилися із традиційних інформаційних осередків у багатофункціональні простори, які поєднують навчання, дослідження, соціальну взаємодію та неформальну комунікацію, зокрема завдяки змінам у просторовому дизайні, гнучкості середовища та інтеграції цифрових і фізичних сервісів [16]. Дослідники наголошують, що бібліотека і надалі залишатиметься значущим третім місцем як для користувачів інформаційних технологій, так і для тих, хто

ними не користується, оскільки вона забезпечує нейтральний простір соціальної взаємодії та доступу до знань [12, 28].

У мирний час «третє місце» в бібліотеці сприяє розвитку громадської активності та культурного обміну. Водночас така концепція сприяє можливості швидкої адаптації до конкретних соціальних, культурних та інституційних контекстів [10] та різних викликів. Особливо яскраво це проявилось в умовах війни, коли бібліотека набула додаткового виміру як простір психологічної та почасти символічної безпеки.

Російсько-українська війна радикально розширила спектр бібліотечних функцій. Окрім збереження та надання доступу до інформації, бібліотеки виконують такі функції: гуманітарну – як пункти обігріву, укриття, зарядки гаджетів, доступу до інтернету; психосоціальну – через заходи неформальної освіти, арттерапію, спільні читання, зустрічі для внутрішньо переміщених осіб; комунікативну – як місця горизонтального спілкування та взаємної підтримки; культурно-ідентифікаційну функцію збереження мови, пам'яті, наративів єдності та опору, тощо.

Соціальна резильєнтність передбачає здатність спільнот зберігати цілісність і функціональність в умовах тривалої кризи. Публічна бібліотека як «третє місце» відіграють у цьому процесі ключову роль, адже: знижують рівень соціальної ізоляції; підтримують довіру між незнайомими людьми; створюють безпечне середовище для обміну досвідом, зокрема війни; сприяють відновленню відчуття нормальності повсякденного життя.

У воєнний час навіть сама можливість прийти у знайомий публічний простір, почитати книгу чи поспілкуватися з іншими набуває терапевтичного значення. Так бібліотека перестає бути лише інституцією пам'яті та стає живим простором співприсутності, взаємодії, а особливо соціальної та культурної резильєнтності, наповну реалізуючи соціокультурні функції бібліотеки, акцентуючи увагу на здатності забезпечувати комунікацію, інтеграцію різних соціальних груп та формування громадянської активності [5]. Це простір, в якому користувачі не зобов'язані ні споживати, ні виробляти, а можуть просто бути присутніми [13, 78].

Повномасштабна війна в Україні актуалізувала поняття культурної резильєнтності як здатності суспільства зберігати, відновлювати й трансформувати культурні практики, ідентичність та сенси в умовах тривалої кризи. У цьому контексті публічна бібліотека постають не лише як інформаційні інституції, а як ключові актори культурної стійкості, що забезпечують безперервність культурного життя та соціальної пам'яті.

Культурна резилієнтність передбачає не пасивне збереження культурних ресурсів, а активну адаптацію до екстремальних умов. Українські бібліотеки в умовах війни поєднують збереження культурної спадщини з новими формами комунікації, освіти та соціальної взаємодії.

Важливим аспектом культурної резилієнтності бібліотек є захист і відтворення національної та локальної ідентичності. Через популяризацію української мови, літератури, історії та мистецтва бібліотеки протистоять культурній деструкції та інформаційній агресії. В умовах війни бібліотечні заходи – публічні читання, виставки, дискусії, зустрічі з митцями – набувають символічного значення як акти культурного спротиву.

Культурна резилієнтність тісно пов'язана з відновленням відчуття «нормальності» та безпеки. Тому не менш важливою є роль публічних бібліотек у психосоціальній стабілізації населення. Бібліотеки як «третє місце» створюють простір для емоційної підтримки, неформального спілкування та колективного переживання досвіду війни. Саме культурні практики – читання, творчість, спільні події – стають інструментами подолання травм.

Відтак у ширшому суспільному вимірі публічні бібліотеки виступають інфраструктурою культурної безпеки. Вони забезпечують доступ до достовірної інформації, протидіють дезінформації та сприяють формуванню критичного мислення. Так соціокультурна резилієнтність бібліотек включає як збереження символічного капіталу культури, так і підтримку демократичних цінностей українського суспільства.

Отже, в умовах війни публічні бібліотеки України перетворюються на стратегічні центри соціокультурної резилієнтності. Їхня діяльність виходить за межі традиційної місії й набуває екзистенційного значення для суспільства.

Крім того, досвід війни показав, що бібліотеки, які змогли трансформуватися у «третє місце», виявилися більш стійкими до криз. Це створює підґрунтя для переосмислення ролі бібліотек у післявоєнній відбудові – як просторів пам'яті, ідентичності, солідарності та культурного відновлення. Тому можна стверджувати, що така модель бібліотек відкриває перспективи для післявоєнного розвитку, зокрема у таких аспектах: інтеграція бібліотек у системи місцевої соціальної політики; розширення партнерств з громадськими та освітніми організаціями; переосмислення бібліотечного простору як простору співтворення; посилення ролі бібліотек у формуванні культурної безпеки держави. Отже, «третє місце» слід розглядати не лише як тимчасову реакцію на військовий кризу, а й як довгострокову стратегію.

Відтак концепція бібліотеки як «третього місця» в умовах війни набуває стратегічного значення. Бібліотеки дійсно «стають центрами не тільки наукової, а й соціально значущої інформації» [4, с. 5], вони «...пройшли процес трансформації з традиційного середовища до соціального майданчика, який здатний протистояти інформаційним, культурним і психологічним впливам ворога» [2, 44]. Це дає змогу бібліотекам не лише вижити в екстремальних обставинах, а й зміцнити свою суспільну легітимність, перетворившись на осередки підтримки, довіри та культурної стійкості. У післявоєнний період саме цей досвід може стати фундаментом для оновлення бібліотечної місії та глибшої інтеграції бібліотек у життя громад. Отже, модель бібліотеки як «третього місця» доцільно розглядати не як ситуативну відповідь на кризу, а як стратегічний напрям розвитку бібліотечної справи.

Наукова новизна дослідження. Уперше концепцію «третього місця» застосовано до аналізу діяльності публічних бібліотек у контексті воєнних викликів та кризових трансформацій; уточнено зміст поняття «бібліотека як третє місце» з урахуванням функцій безпеки, психологічної підтримки та соціокультурної резилієнтності. Отримані результати розширюють теоретичні засади сучасного бібліотекознавства та можуть бути використані у формуванні стратегій розвитку бібліотек, культурної політики та програм відновлення громад, зокрема у воєнних та післявоєнних умовах.

Висновки. Концепція бібліотеки як «третього місця» в умовах війни набуває якісно нового змісту та виходить за межі традиційних уявлень про соціокультурні функції бібліотек. Воєнний контекст трансформує публічну бібліотеку з переважно інформаційної інституції у багатовимірний публічний простір, здатний реагувати на гуманітарні, психосоціальні та культурні виклики.

Реалізація моделі «третього місця» забезпечує бібліотекам підвищену адаптивність і стійкість у кризових умовах, сприяючи збереженню соціальної згуртованості, підтримці локальних спільнот і формуванню довіри. Публічні бібліотеки виступають важливими елементами інфраструктури культурної та інформаційної безпеки, поєднуючи збереження культурної спадщини з активною участю у процесах соціальної взаємодії та ідентифікації.

Через інтеграцію гуманітарних, комунікативних і культурно-ідентифікаційних практик публічні бібліотеки відіграють значну роль у підтримці соціокультурної резилієнтності українського суспільства. Їхня діяльність сприяє відновленню відчуття стабільності та нормальності повсякденного життя навіть в умовах тривалої війни.

Досвід воєнного часу створює підґрунтя для подальшого переосмислення ролі бібліотек у післявоєнній відбудові – як центрів культурної пам’яті, соціальної солідарності та сталого розвитку громад, що потребує окремої уваги з боку науковців.

Список використаних джерел

1. Бібліотека як «третє місце»: інформаційний бюлетень / за заг. ред. О. Остапчук, Н. Тарасенко. Житомир, 2016. 27 с.
2. Биркович Т. І., Вільчинська І. Ю. Інформаційно-комунікативна діяльність бібліотек України в умовах війни. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 4. С. 42–48. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2023.293970>.
3. Вилегжаніна Т. І. Публічна бібліотека як «третє місце» в громадському просторі. *Бібліотечна планета : науково-практичний професійний журнал*. 2018. № 2 (80). С. 4–6.
4. Добровольська В. В., Чередник Л. А. Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 5–11.
5. Кравченко С. В. Бібліотека як «третє місце» або нові реалії бібліотечного простору. URL: https://ulibrv.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/novi_realii.pdf (дата звернення: 03.10.2025).
6. Обласний флеш-семінар «Бібліотека як третє місце та центр розвитку громади». URL: https://fayni-pavu.blogspot.com/2017/09/blog-post_50.html (дата звернення: 03.10.2025).
7. Третє місце, або Нове обличчя старої бібліотеки: методико-бібліографічні матеріали / уклад. Т. В. Смекалова ; ред. С. О. Андрус ; Управління культури і туризму Харківської облдержадміністрації. Харків, 2017. 20 с.
8. Цимбалюк С. Я., Кочур М. І. Бібліотека як «третє місце». *Парадигма розвитку бібліотек в умовах інформаційного суспільства : семінар-нарада директорів бібліотек ВНЗ III–IV рівнів акредитації Київського та Харківського зональних методичних об’єднань* (Харків, 22–25 вересня 2014 р.). Харків, 2014. URI: <https://ekhnur.karazin.ua/items/48f5b0e3-1718-446b-af2a-24fd7e5181c1> (дата звернення: 03.10.2025).
9. Elmborg J. K. Libraries as the Spaces Between Us: Recognizing and Valuing the Third Space. *Reference & User Services Quarterly*. 2011. № 50(4). P. 338–350.
10. Gallo-León J.-P. Crítica y ratificación del modelo del tercer lugar para las bibliotecas. *Anuario ThinkEPI*, 13. 2019. DOI: <https://doi.org/10.3145/thinkepi.2019.e13b01>.
11. Hamilton-Nixon R. Academic libraries as third place: Spatial transformation of the library learning environments at the University of Johannesburg: thesis, University of Johannesburg. 2019.
12. Houghton K., Foth M., Miller E. The continuing relevance of the library as a third place for users and non-users of IT: The case of Canada Bay. *The Australian Library Journal*. 2013. № 62. P. 27–39. DOI: <https://doi.org/10.1080/00049670.2013.771764>.
13. Ille J. Dom, posao, nešto treće: knjižnica kao treći prostor, u: Dunja Marija Gabriel, Jelica Lešćić (ur.), *Narodne knjižnice kao treći prostor: zbornik radova, Nacionalna i sveučilišna biblioteka*, Zagreb, 2015. P. 77–85.
14. Lin H., Pang N., Luyt B. Is the library a third place for young people? *Journal of Librarianship and Information Science*. 2014. № 47. DOI: <https://doi.org/10.1177/0961000614532303>.
15. Montgomery S. E., Miller J. The third place: The library as collaborative and community space in a time of fiscal restraint. *College & undergraduate libraries*. 2011. № 18 (2/3). P. 228–238. DOI: <https://doi.org/10.1080/10691316.2011.577683>.
16. Grebović-Lendo N. Implementation of the Third Space Concept in Higher Education Libraries. *Društvene i Humanističke Studije*, 2025. Vol 10. № 1(27). DOI: <https://doi.org/10.51558/2490-3647.2025.10.1.273>.
17. Velagić Z. Povijesnost koncepcije knjižničnog trećeg prostora, u: Dunja Marija Gabriel, Jelica Lešćić (ur.), *Narodne knjižnice kao treći prostor: zbornik radova, Nacionalna i sveučilišna biblioteka*, Zagreb, 2015. P. 29–43.

References

1. Library as a “third place”: newsletter / Ed. O. Ostapchuk, N. Tarasenko. Zhytomyr, 2016 [in Ukrainian].
2. Byrkovych, T., Vilchynska, I. (2023). Information and communication activities of libraries of Ukraine in wartime. *Library science. Document science. Informology*, 4, 42–48. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2023.293970> [in Ukrainian].
3. Vylegzhanina, T. I. (2018). Public library as a «third place» in public space. *Library planet: scientific and practical professional journal*, 2 (80), 4–6 [in Ukrainian].
4. Dobrovolska, V. V., Cherednyk, L. A. (2023). Innovative activity of libraries in the conditions of digital society. *Library science. Document science. Informology*. 1, 5–11 [in Ukrainian].
5. Kravchenko, S. V. Library as a «third place» or new realities of library space. Retrieved from: https://ulibrv.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/novi_realii.pdf [in Ukrainian].
6. Regional flash seminar «Library as a third place and a center for community development». Retrieved from: https://fayni-pavu.blogspot.com/2017/09/blog-post_50.html [in Ukrainian].

7. The Third Place, or the New Face of the Old Library: Methodological and Bibliographic Materials / [compiled by T. V. Smekalova; edited by S. O. Andrus]; Department of Culture and Tourism of the Kharkiv Regional State Administration. Kharkiv, 2017 [in Ukrainian].
8. Tsymbalyuk, S., Kochur, M. (2014). The Library as a "Third Place". Seminar-meeting of directors of libraries of higher education institutions of III–IV levels of accreditation of the Kyiv and Kharkiv zonal methodological associations "Paradigm of library development in the conditions of the information society". Retrieved from: <https://ekhnur.karazin.ua/items/48f5b0e3-1718-446b-af2a-24fd7e5181c1> [in Ukrainian].
9. Elmborg, J. K. (2011). Libraries as the Spaces Between Us: Recognizing and Valuing the Third Space. *Reference & User Services Quarterly*, 50(4), 338–350 [in English].
10. Gallo-León, J.-P. (2019) Crítica y ratificación del modelo del tercer lugar para las bibliotecas. *Anuario ThinkEPI*, 13. DOI: <https://doi.org/10.3145/thinkepi.2019.e13b01> [in Spanish].
11. Hamilton-Nixon, R. (2019) Academic libraries as third place: Spatial transformation of the library learning environments at the University of Johannesburg: thesis, University of Johannesburg [in English].
12. Houghton, K., Foth, M., Miller, E. (2013) The continuing relevance of the library as a third place for users and non-users of IT: The case of Canada Bay. *The Australian Library Journal*, 62, 27–39. DOI: <https://doi.org/10.1080/00049670.2013.771764>. [in English].
13. Ille, J. (2015). Dom, posao, nešto treće: knjižnica kao treći prostor", u: Dunja Marija Gabriel, Jelica Lešić (ur.), *Narodne knjižnice kao treći prostor: zbornik radova*, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb, 77–85 [in Serbian].
14. Lin, H., Pang, N., Luyt, B. (2014) Is the library a third place for young people? *Journal of Librarianship and Information Science*, 47. DOI: <https://doi.org/10.1177/0961000614532303>. [in English].
15. Montgomery, S. E., Miller, J. The third place: The library as collaborative and community space in a time of fiscal restraint. *College & undergraduate libraries*. 2011. № 18 (2/3). P. 228– 238. DOI: <https://doi.org/10.1080/10691316.2011.577683>[in English].
16. Grebović-Lendo, N. (2025) Implementation of the Third Space Concept in Higher Education Libraries, *Društvene i Humanističke Studije*, 10, 1(27) [in English]. DOI: <https://doi.org/10.51558/2490-3647.2025.10.1.273>.
17. Velagić, Z. (2015) Povijesnost koncepcije knjižničnog trećeg prostora, u: Dunja Marija Gabriel, Jelica Lešić (ur.). *Narodne knjižnice kao treći prostor: zbornik radova*, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb, 29–43 [in Serbian].

Стаття надійшла до редакції 03.11.2025
Отримано після доопрацювання 05.12.2025
Прийнято до друку 15.12.2025
Опубліковано 29.12.2025